

Rozhovor s Pavlem Růžičkou na téma hudební grafika

text: Petr Soukup
foto: zleva Petr Dvořák, Pavel Růžička

Začátkem ledna letošního roku jsem byl pozván do ORM studia skladatelů Petra Dvořáka a Pavla Růžičky, abychom si pohovořili o tzv. „jinglech“. Jak už to bývá, občas jsme z tématu vybočili.

Dá se o jinglu říci, že to je znělka?

Určitě. Ale speciálně se výraz jingle používá při krátkém identifikačním úseku, ať už v použití televizním, nebo rádiovém. V rádiovém použití je to ještě důležitější, protože není ve spojení s obrazem. Znělka by měla mít jasný motiv a zvukově charakterizovat danou stanici, předěl nebo pořad. To vše se dá zahrnout pod pojem hudební grafika.

Jak vy jako Petr a Pavel ORM jste se k této práci dostali?

Já a můj kolega Petr Dvořák jsme se poprvé s tímto druhem hudby setkali při objednávce od anglického hudebního vydavatelství CARLIN Production Music. Zadání bylo, abychom pro ně vytvořili CD s typem hudební grafiky a jinglů. To se psal rok 1990 a my jsme se s tímto druhem hudby a jejím užitím začali podrobně seznamovat.

Pro která rádia a televize jste tvořili?

Na základě vyhraného konkurzu vyhlášeného rádiem Frekvence 1 jsme začali nejprve vytvářet hudební grafiku pro Frekvenci 1 a z této zakázky postupně vyplynula práce pro Rádio Evropa 2, Rádio Vysočina a Rádio North Music. Dále si nás vybral tehdejší ředitel Čro Radiožurnál, pan Alexandr Pícha, abychom vytvořili zvukový obal právě pro ně. Následně jsme ke konci 90. let vyhráli konkurz na vytvoření identifikačních jinglů a zpravodajských hudeb ČT1 a ČT2.

Co se dělá dříve? Obraz, či zvuk?

To je různé. Ve většině případů jsme dostali již hotový obraz, na který jsme dělali hudbu, což samozřejmě není úplně ideální, ale speciálně u zpravodajských hudeb je to půl na půl. Hudby pro zpravodajství mají svoji specifickou časovou osu, která musí být přesně dodržena. Stavba hudby ke zpravodajství zpravidla začíná i ověřeným odpočítáváním, které přejde ve znělku zpráv a pokračuje podkresem s předěly přehledu hlavních zpráv. Tyto předěly musí být od sebe vzdáleny tak, aby hlasatel měl čas jednotlivá hlášení přečíst a grafické oddělení TV musí do těchto mezer umístit obraz související s hlášením. Tato hudební konzerva ovšem musí držet rytmicky pohromadě, mít osobitý zvuk a hudební nápad. Podkresová hudba pod čtení zpráv nesmí rušit a mazat srozumitelnost zpravodajství, a přesto by měla být dramatická.

Asi nejvýraznější a nejnámější znělky udělal Jan Hammer pro TV Nova.

Souhlasím. Znělky Jana Hammera velice dobře fungují dodnes, a to mají už nějaký ten pátek za sebou. V tom je jejich síla. S postupujícím časem je jasné, že se znělky v rádiích i v TV musí obměňovat, ale řekl bych, že by to měla být spíše změna soundu než motivu. Pro začátek TV Nova byl Hammer velmi důležitý. Udělal totiž většinu jejich jinglů a dal stanici jednotný autorský rukopis. Víte, jde o to, že když jste si pustil televizi a neviděl obraz, bylo okamžitě poznat, že se jedná o Novu. O tuto autorskou koncepci jsme se také jako autoři vždy snažili. Tato koncepce se bohužel v dnešní době z mnoha stanic, zejména TV, hodně vytratila. My tomu s Petrem říkáme, že zvukový obal je nejednotný a rozbitý. Často je také z médií slyšet hudba tak špatné technické kvality, že si klademe otázku, zda není člověk odpovědný za její umístění do vysílání hluchý.

Jak je to vlastně s autorskými odměnami za jingly?

Krátce po roce 1989 jsme v rozúčtovacím řádu tuto hudbu neměli vůbec podchytnout. Postupem času došlo k nutnosti tento druh hudby evidovat a také proplácet. Já sám jsem byl několik let členem rozúčtovací komise, kde jsme vytvořili prostor jak v bodování ohlášek takovýchto děl, tak i v přidělování příslušných koeficientů této hudbě, aby autoři byli spravedlivě odměňováni. Můsím přiznat, že při vytváření těchto pravidel jsme se často nechali poučit zkušenostmi rozúčtovacích pravidel německé ochranné organizace GEMA.

Co je pravdy na tom, že rádia a televize za tyto hudby platí adresně přímo autorům?

Tak tento nesmysl už jsem také slyšel, a to bohužel z úst několika hudebních redaktorů. Všechny TV a rádiové stanice platí na OSA paušální částku, která je různá podle toho, o jakou stanici se jedná. Z této částky peněz se na základě hlášení, která na OSA příslušné stanice nahlásí, vypočítá částka, která autorovi za užití jeho díla náleží. Je to naprosto stejný mechanismus jako při vyúčtování jakékoliv jiné užití hudby. Ovšem s tím rozdíl, že bodování a koeficienty přiřazené hudební grafice jsou odlišné. Kdo se o tyto podrobnosti zajímá, najde je v rozúčtovacím řádu OSA, pod bodem 5.5 Rozhlasové vysílání a 5.6 Televizní vysílání.

Rozlišují se jingly a gong?

Gong už je jasně daný zvuk, který se do autorského díla nepočítá.

Je možné, aby např. televizní stanice žádné jingly neměla?

Možné to není. Zvukový obal je dneska nedílnou součástí jak televizi, tak i rádií. Už ze zákona jsou stanice povinné oddělovat jinglem reklamní bloky.

Minulý rok měla podle mého názoru TV Prima velice povedené a moderní znělky. Dovolím si říci, že byly nejvýraznější. Po nedlouhém pátrání jsem zjistil, že si TV Prima nechala tyto znělky udělat již prověřenou francouzskou firmou.

Já osobně zadávání znělek zahraničním firmám nefandím. Myslím si, že dnes máme natolik kvalitní tvůrce, že by takovou zakázku zvládli. Problém spíš vidím v tom, že se stanice zadáním výroby do zahraničí záměrně vyhýbají platit našim autorům prostřednictvím Intergramu práva výkonných umělců. Zvláště veřejnoprávní média by měla práci zadávat českým autorům, aby peníze z koncesionářských poplatků nás všech zůstávaly doma.

Tuším správně, že i přesto, že je znělka zmodernizována a nedojde k zásahu do autorského díla, jediný, kdo by měl dále dostávat autorské odměny, je autor?

Samozřejmě, že původní autor plus nakladatel, má-li na tuto skladbu nakladatelská práva. Tento problém jsme řešili s Českou televizí, když se znělka pořadu Branky, body, vteřiny, kterou napsal Štěpán Koniček, měla přepracovat. ČT opomněla skutečnost, že od autora, případně nakladatele měla mít souhlas k úpravě. Tím došlo k situaci, kdy muzikant ze Slovenska, který znělku znovu nahrál, se domáhal autorské odměny za její provozování, ač k žádnému autorskému přínosu či úpravě nedošlo. Často se bohužel setkávám se skutečností, že autorskoprávní povědomí právníků našich TV je na nízké úrovni. Ale situace se rok od roku lepší.

Nástup jinglů tedy přišel nejvýrazněji s komerční TV a rádiem ?

Ano, ale už před revolucí tu pár znělek bylo. Můžeme si některé připomenout, např. pan Vajičko při reklamách v TV, legendární znělka od Ladislava Simona pro Večerníček, znělka pořadu Branky, body, vteřiny Štěpána Konička nebo znělka k ranní rozčívce v čes-

kém rozhlasu. Mnozí pamětníci si také jistě vzpomenou na profláknutou znělku zpráv českého rozhlasu, která byla vzata z budovatelské písně Jana Seidla „Kupředu levá, zpátky ni krok“ nebo také na znělku Televizního klubu mladých, která byla vyrobena z dvojhlasé fugy C-mi J. S. Bacha, kterou jsme upravili pro velký orchestr na naší první LP desku Diskofil. Pochopitelně, že v době před rokem 1989 jsme z vysílání těchto znělek žádnou korunu nikdy neviděli. Po revoluci se tato situace začala radikálně měnit. Nástupem komerčních stanic, jejichž vlastníci byli často zahraniční firmy, s sebou přinesla nezbytnou potřebu těchto skladeb. Rád bych zde připomněl, že již před mnoha lety se na amerických hudebních školách začal předmět komponování znělek vyučovat jako samostatný obor.

Důležitým prvkem v jinglu je také hlas.

To určitě platí hlavně u rádiových znělek. Za naší praxe jsme vyzkoušeli spoustu herců, kteří mají výborný hlas, ale výsledek často nebyl uspokojivý. Barva hlasu je jedna věc, ale neméně důležitá je intonace jednotlivých hlášení a tam se mnoho lidí neosvědčilo. Výborný hlas, který nám po všech stránkách vyhovoval, byl herec Pavel Pípal. Jeho hlas je slyšet dodnes.

Mě teď velice baví jingly rádia Expres, které namluvil Matěj Ruppert s vtípem sobě vlastním. Je to v podstatě parodie na jingly jiných rádií, a povedená.

Naši zpěváci se dobře osvědčili jako hlasy do jinglů. Mají pro to cit. My jsme například před lety namlouvali identové znělky s Davidem Kollerem pro Evropu 2 a šlo mu to skvěle. Pravdou ale je, že zpěváci se do této práce moc nehrnou z důvodu, aby se jejich hlas příliš nezprofanoval.

Je nadprodukce?

Nadprodukce je obrovská, a to jak ve výrobě hudebních znělek, tak i v celé oblasti hudby. Dnes si muzikant koupí domu počítač, pár programů včetně virtuálních nástrojů a je přesvědčen, že má nahrávací studio a je skladatel. Vzniká tak obrovské množství hudby, kdy jednu nepoznáte od druhé. Přesto vznikají stále zajímavé produkce, ale chce to hodně hledat a vybírat. Nakonec ty nejlepší skladby vznikají od osvědčených jmen. Já bych nastupující generaci skladatelů přál, aby jejich primární zájem byla především muzika a její originalita a aby odsunuli počítače a celý ten technický balast až na druhou kolej.